

ljuje sisteme vrednot in vzpostavlja splošni nadzor. K temu se kmalu vrnem. Na tem mestu zadostuje, če rečem, da za lažno objektivnostjo števila ne leži nič drugega kot konformizem, podreitev redu, kakršenkoli že je, trenutnim izbiram oblasti.

Tretjo operacijo tvori prav igra transparentnosti in senc, ki smo jo pravkar omenili. Evalvacija govori le o transparentnosti, kar pomeni, da predpostavlja nejasnost. Zmeraj je tako: dogmatični zagovorniki transparentnosti so tisti, ki imajo največjo potrebo po sencah. Govorica transparentnosti zakriva nejasnost. Slednja mora pravzaprav prekriti temelje postavljenih in vsiljenih vrednot – dejstvo, da so vzpostavljene na račun drugačnih vrednot – in jih s tem prikazati kot samoumevne. V trenutku, ko postavljajoča volja postane vidna, se razkrije arbitrarnost. Nejasnost mora prekriti tudi tiste, ki ocenjujejo. Varljiva pretveza skrbi za zagotavljanje objektivnosti narekuje anonimnost ocenjevalca. Kdo bi lahko ugovarjal, da so ocenjevalci pogosto znani, toda to so potemtakem načela evalvacije, ki to niso. Govorica evalvacije ni nikoli enoznačna – deluje na način dvojne resnice: tiste, ki je objavljena in tiste, ki mora ostati skrita.

Evalvacija je torej sistem nadzora, ki mu zase ni treba polagati računov. Kdo nadzoruje nadzornike? Kdo so nadzorniki? Pravijo, da gre za strokovnjake. Toda kdo jih imenuje? Kdo je strokovno preveril njihovo zmožnost strokovnega preverjanja in njihovo vestnost? Vse to ostaja nejasno in mora takšno tudi ostati. Sistem evalvacije lahko funkcionira sredi dvomnosti in dvoličnosti.

Da bi poudarili dvomnost in dvoličnost treh operacij evalvacije, bomo ponovili naslednje: 1) da se evalvacija prikazuje kot nevtralna in objektivna, čeprav je proizvod partikularne volje, ki jo poskuša vsiliti realnosti in celo v nasprotju z njo; 2) pretenzija po objektivnosti se manifestira na podlagi sodb o dejstvih, ki izhajajo iz generalizacije izračuna. Toda sodbe o dejstvih so zgolj krinka subjektivnosti, relativnosti in tudi arbitrarnosti postavljenih in vsiljenih vrednot; 3) subjektivnost in relativnost, ki sta na delu v vseh procesih evalvacije, morata ostati skriti – prav zato evalvacija uporablja govorico transparentnosti. Evalvacija deluje kot oblast, in sicer oblast, za katero se predpostavlja, da ve, oblast, ki naj bi normirala in urejala vednost.

Oblast, norma resničnega in groteska

Toda na tem mestu se lahko nenadoma pojavi dvom. Od kod naj bi pravzaprav prihajal interes oblasti za vednost? Ali ni vednost za oblast dokaj majhen vložek? Izobraženci in raziskovalci imajo vendarle zelo